KUNST IN DE DAPPERBUURT

PLAN VAN AANPAK

16 december 2025

De Dapperbuurt is de afgelopen jaren volop in verandering. De gemeente werkt aan het verbeteren van de uitstraling en de buurteconomie. In 2022 begon de herinrichting van de Eerste van Swindenstraat, waar nu meer ruimte is voor voetgangers, waar nieuwe bomen zijn aangeplant en waar de straat rustiger is geworden door eenrichtingsverkeer. Ook de gevels aan de Dapperstraat worden aangepakt, straten zijn opnieuw ingericht en de gemeente werkt met woningcorporaties aan meer aantrekkelijke plinten voor commercieel en maatschappelijk vastgoed.

De Dappermarkt wordt ook vernieuwd: in oktober is een nieuwe indeling van de markt geïmplementeerd. Er is meer ruimte voor groen en terrassen rondom de zuidkant van het Dapperplein en de marktkramen zijn breder opgezet.

Vanuit ondernemers, maatschappelijke organisaties en bewoners komt ook de vraag om kunst als toevoeging aan de buurt, ter markering van een uniek gebied en als kers op de taart. Tegelijk ervaren sommige bewoners andere problemen als urgenter. Daarom is het belangrijk dat het kunstwerk duidelijk bijdraagt aan de buurt, aansluit bij het karakter en de veranderingen van de Dapperbuurt en wordt gedragen door de mensen die er wonen, werken en dagelijks komen.

contact@kunstmest.consulting
www.kunstmest.consulting

In dit Plan van Aanpak beschrijven we op welke manier stadsdeel Oost een kunstwerk kan toevoegen aan de collectie kunst in de openbare ruimte in de Dapperbuurt. Het document is opgesteld aan de hand van kennismakingsgesprekken, literatuuronderzoek en locatiebezoeken. Het bestaat uit een inventarisatie van ambities voor een kunstwerk, inhoudelijke uitgangspunten en achtergronden bij het oprichten van een kunstwerk. Op basis van een aantal mogelijke kunstvormen en -uitingen doen we suggesties voor daarbij passende locaties en schetsen we enkele randvoorwaarden. Tot slot doen we een procesvoorstel voor het proces van selectie tot uitvoering, met specifieke aandacht voor participatie en communicatie richting bewoners, bezoekers en ondernemers.

AMBITIES VOOR DE KUNST

Het stadsdeel onderzoekt met Kunstmest de mogelijkheden voor het plaatsen van een (of meerdere) kunstwerken in de Dapperbuurt. Deze buurt strekt van de Mauritskade tot en met de ‘Oostboog’ (de spoorboog) en het Oetewalerpad en van de Linnaeusstraat tot de Pontanusweg. Het gebied Oostpoort is voor dit project buiten beschouwing gelaten.
De Dapperbuurt is de afgelopen jaren onder handen genomen. Het gebied is heringericht met herbestrating, meer groen en aandacht voor de markt en ondernemers in de buurt.

Met het kunstproject ambieert het stadsdeel een breed gedragen kunstwerk toe te voegen aan de buurt. In het te plaatsen kunstwerk moeten mensen de buurt en zichzelf herkennen.
Een kunstwerk moet refereren aan de unieke identiteit van de Dapperbuurt - een superdiverse buurt waar Mokumse ondernemers en nieuwe Amsterdammers samen leven en werken.

Het is ook een buurt waar gemeenschaps- en thuisgevoel groot is. Men kijkt naar elkaar om, zorgt voor elkaar en maakt gebruik van de vele voorzieningen in eigen buurt. Het is een buurt van de Dappermarkt, van Ajax en van het Wereldmuseum. Van het Nationale Slavernijmonument en een van de eerste ziekenhuizen voor ‘gewone’ burgers. Tegelijkertijd is het een gebied in ontwikkeling - na jaren minder aandacht te hebben gekregen dan omliggende wijken, wordt er nu geïnvesteerd in de Dapperbuurt. In het hoofdstuk ‘Karakter van de Dapperbuurt’ lichten we een aantal belangrijke karakteristieken van de buurt uit.

Met het kunstwerk wil het stadsdeel ook bijdragen aan de herkenbaarheid van de buurt. Een kunstwerk kan een herkenbare markering van het gebied vormen. Denk aan de toegangspoorten bij internationale Chinatowns of aan terugkerende visuele elementen. De mogelijkheden voor een nieuw kunstwerk beschrijven we in het hoofdstuk ‘Verkenning kunstuitingen’. Daarin onderzoeken we ook hoe een kunstwerk kan bijdragen aan de verblijfskwaliteit in een gebied. Denk aan kunstwerken die uitnodigen om plaats te nemen of te spelen of die dubbelen als straatmeubilair of speeltoestellen.

HUIDIGE KUNST IN DE DAPPERBUURT

Bij het opstellen van dit Plan van Aanpak is een inventarisatie gedaan naar bestaande kunst in de Dapperbuurt. In de jaren ‘80 en '90 is er een aantal kunstwerken toegevoegd in de wijk toen diverse nieuwbouwprojecten werden ontwikkeld. Denk aan de stalen werken van Jan van Goethem in de Reinwardtstraat en Pieter Nieuwlandstraat aan de gevel van woningcomplexen.

In de jaren ‘90 werd een fragment uit het beroemde gedicht van JC Bloem verwerkt in de gevel van een pand op de Dappermarkt. *Domweg Gelukkig in de Dapperstraat* is een werk van Ootje Oxenaar, waarin hij de slotregel van het gedicht in acht talen presenteert. Steffen Maas maakte een installatie aan de kade waarin ook naar de dichter wordt verwezen.

In 2003 werd in de Reinwardtstraat na het opknappen van de gevels een werk van Jan Rothuizen toegevoegd. Op de huizen staan de 42 meest gekozen babynamen uit dat jaar afgebeeld. Een straat verder, in de Pieter Nieuwlandstraat, is het werk *DapperBuren* van Dorette Evers te zien. Zij fotografeerde 18 buren uit de straat en verwerkte die afbeeldingen tot silhouetten. Ook het werk 101 Namen aan de buitenzijde van de spooronderdoorgang van de Eerste van Swinden en Javastraat verwijst naar buurtbewoners. Zij sprak 101 bewoners op de Dappermarkt en verwerkte hun naam in het kunstwerk.

In dezelfde onderdoorgang op de grens tussen twee wijken is het werk *Samen Zijn Wij Oost* te zien van Enzo Pérès-Labourdette, een gigantisch tegeltableau dat de diversiteit van de Dapper- en Indische buurt vat. Het werk, dat verschillen omarmt, ontstond vanuit een bewonersinitiatief in reactie op het LHBTQI+geweld in het stadsdeel.

Hoewel er diverse werken in de buurt te vinden zijn, zijn deze vaak subtiel van aard. Ze hebben veelal geen iconische kwaliteiten en maken een beperkte visuele impact. Door met het nieuw toe te voegen werk in te zetten op die visuele impact, kan daar verschil in worden gemaakt.

KARAKTER VAN DE DAPPERBUURT

Superdiversiteit in de Dapperbuurt

De Dapperbuurt is een knooppunt tussen verschillende stadsdelen, wijken en buurten. In de buurt zelf wonen mensen met verschillende culturele achtergronden, leeftijden en inkomens. De buurt trekt daarnaast veel mensen aan uit de omliggende wijken. De markt, het overige winkelaanbod en de diverse horeca hebben een zuigende werking. Het resulteert in een straatbeeld dat het diverse karakter van Amsterdam goed weerspiegelt.

Het is een zogenaamd superdiverse buurt. Met de term wordt verwezen naar de toenemend fijnmazige diversiteit van samenlevingen. Mensen met een migratieachtergrond worden niet meer gezien als een homogene groep. Superdiversiteit beslaat naast culturele achtergrond ook diversiteit in opleiding, werkervaring, religie, levensstijl, gezondheid, migratiegeschiedenis en -status, leeftijd of taalvaardigheid.

De bewonerssamenstelling van de buurt verandert. Hoewel het woningbezit nog steeds meer dan de helft in handen is van woningcorporaties, worden steeds meer sociale huurwoningen verkocht. Mensen in de leeftijdscategorie 25-45 komen voornamelijk in deze woningen terecht. Zij vertegenwoordigen inmiddels de grootste leeftijdsgroep van de wijk.

Ook de Dappermarkt weerspiegelt Amsterdam in al haar facetten. Enerzijds zijn er de oude ‘Mokumse’ markthandelaren, die het volkse karakter van de Dapperbuurt maar al te graag omarmen en uitdragen. Anderzijds biedt de markt een groot aanbod aan producten met grondslag in verschillende culturen. Jonge ondernemers met diverse culturele achtergronden drukken nu hun stempel op de wijk met nieuwe winkel- en horecaconcepten.

De rijke diversiteit aan identiteiten vertaalt zich ook naar verschillende maatschappelijke organisaties die zich inzetten op gebieden van empowerment, begeleiding richting werk, behoeden van eenzaamheid en dagbesteding. Sommige van deze organisaties richten zich specifiek op mensen met een bepaalde culturele achtergrond of specifiek op vrouwen. Ook zij hebben een gebiedsoverstijgend bereik.

De verschillende culturele organisaties in de buurt dragen ook bij aan de veelkleurigheid van de buurt - van het recent geopende Suriname Museum tot het Wereldmuseum, van een kunstruimte zoals Bradwolff Projects tot het Pleintheater en van het sociaal-politieke centrum Nieuwland tot de diverse herdenkingsplekken - kunst en cultuur sluiten aan bij de diverse identiteit van de Dapperbuurt.

Slagader van de buurt: de sociale functie van de markt

Midden door de Dapperbuurt loopt de Dapperstraat. In 1910 werd de straat, samen met de Ten Katestraat, de Albert Cuypstraat en de Lindengracht, door de gemeente tot ‘ventstraat’ bestemd. Nu, voorziet de zesdaagse markt met zo’n 170 kramen in versproducten, huisraad, kleding en food-items. Waar de markt vroeger vooral een betaalbare plek was om boodschappen te doen, is het nu een plek voor culinaire ontdekkingen en gespecialiseerde kramen. Op de markt zijn meer dan 175 culturen vertegenwoordigd.

De markt biedt niet alleen een plek voor mensen om boodschappen te doen, maar voorziet ook in een sociale functie voor een grote groep mensen. Het dagelijkse praatje, de onverwachte ontmoeting, de dialoog tussen generaties, culturen en achtergronden is daar fundamenteel onderdeel van. De aanpassingen die zijn gemaakt aan de openbare ruimte (en die nog gemaakt gaan worden) dragen bij aan het faciliteren van laagdrempelige ontmoeting.

Hoewel de buurt een groot deel van haar identiteit aan de markt ontleent, is er de afgelopen jaren een terugloop in bezoekerscijfers en omzetten merkbaar. Met diverse ruimtelijke ingrepen, rijke programmering en een nieuw, jong bestuur van de marktadviescommissie wordt gewerkt aan een toekomstbestendige markt.

Transformatie in uitvoering

De Dapperbuurt bestaat sinds de 19e eeuw en is in de afgelopen honderd jaar sterk veranderd. De eerste aanleg begon in de jaren 1870. Vanaf de Mauritskade werden brede straten met voortuinen gebouwd, met het plan om een nieuwe stadsgracht aan te leggen op de plek van de huidige Eerste van Swindenstraat. Door een economische crisis werden deze grootse plannen gestaakt. De Commelinstraat werd nog wel als statige straat afgemaakt. Daarna werd er vooral snel en goedkoop gebouwd, zo uniform mogelijk en met eenvoudige funderingen, volgens het ‘revolutiebouwen’.

In de jaren zeventig van de 20e eeuw stond de buurt opnieuw op een belangrijk kantelpunt. Door verval en achterstallig onderhoud wilde de gemeente grote delen slopen om plaats te maken voor galerijflats. Bewoners en linkse studenten kwamen in actie voor behoud van betaalbare woningen en voor het beschermen van bestaande bouw. Mede dankzij hun inzet bleef een deel van de Dapperbuurt-Noord behouden. Ten zuiden van de Eerste van Swindenstraat kwam wel veel nieuwbouw. Hier ontstond een lappendeken van architectuur uit de jaren ’70 en ’80.

Rond de eeuwwisseling had de Dapperbuurt te maken met sociale en economische uitdagingen. Waar de omliggende Indische Buurt en Transvaalbuurt extra middelen kregen als zogenoemde Vogelaarwijken, bleef de Dapperbuurt buiten deze regeling. De afgelopen jaren probeert het stadsdeel dat verschil recht te trekken.

Zo is de Eerste van Swindenstraat opnieuw ingericht, met meer ruimte voor voetgangers en nieuwe bomen. Ondanks een beperkt budget worden in de openbare ruimte verschillende straten opnieuw bestraat. Speelplekken zijn verbeterd en er is nieuw groen aangeplant. Het stadsdeel heeft hierbij nauw samengewerkt met corporaties, bewoners en ondernemers. De markt, een spreekwoordelijke slagader in de buurt, heeft een nieuwe opzet gekregen met bredere kramen, nieuw aanbod en meer open zichtlijnen naar horeca en terrassen in de plint. Op het Dapperplein zijn slechts aan één zijde van het plein kramen gelegen, om verblijven op het plein te faciliteren.

Voor de komende periode staan er meer verbeteringen aan het Dapperplein gepland. Het is een plek die al jarenlang niet geheel tot zijn recht komt. De plint kent veel doorloop en leegstand. Op het plein zelf is er al langer sprake van overlast. Er wordt onder meer gewerkt aan het verminderen van hittestress en het creëren van aantrekkelijke terrassen aan de zuidzijde.

Sommige ontwikkelingen zorgen voor gemengde reacties. Marktkooplieden maken zich zorgen over hun inkomsten door de veranderde indeling, inwoners zijn bang voor overlast rondom meer horeca of verblijfsplekken. Wel is iedereen het over één ding eens: de identiteit, geschiedenis en beleving van de Dapperbuurt in al zijn facetten moeten zichtbaar blijven.

VERKENNING KUNSTUITINGEN

Interactief element (of elementen)

De Dapperbuurt is een plek waar een diverse groep mensen zich thuis voelt (of zou moeten voelen): bewoners, bezoekers en ondernemers. Een kunstwerk in de openbare ruimte kan daaraan bijdragen. Een installatie die uitnodigt om te verblijven, te vertragen, te interacteren of te spelen stimuleert ontmoeting. Dat kan zowel op een geconcentreerde locatie zoals het Dapperplein of verspreid over de Dapperstraat waar dankzij de nieuwe marktindeling meer ruimte is ontstaan.

Op het Dapperplein, waar ook na de herinrichting verschillende activiteiten plaatsvinden en cultureel wordt geprogrammeerd, kan een kunstwerk het plein nog meer als een ontmoetingsplek positioneren. Denk aan een groot, ruimtelijk sculptuur waarop gezeten, gestaan, gepresenteerd en geacteerd wordt. Of aan een object bestaande uit verschillende elementen.

De elementen moeten echter wel duidelijk herkenbaar zijn als kunstwerk - hoewel ze functioneel zijn, is het geen straatmeubilair en is het visueel onderscheidend van de versteende en

vergroende elementen op het plein. Bovendien moeten de elementen niet verloren gaan in de drukke omgeving wanneer de markt aanwezig is.

Een kunstwerk bestaande uit verschillende elementen kan ook als een kralensnoer fungeren in de Dapperstraat. Denk daarbij aan objecten die de zeven straatblokken van de markt visueel verbinden, ook na sluitingstijd van de markt.

In het geval van verschillende elementen die de Dappermarkt aaneenrijgen, zouden we opteren voor figuratieve sculpturale elementen die de identiteit van de buurt benadrukken en herkenbaar zijn voor gebruikers van de openbare ruimte. Hierbij kan input uit participatieve trajecten en de uitgangspunten in dit document als leidraad worden genomen.

Muurschilderingen

Om de verschillende delen van de Dappermarkt (en straat) te verbinden, zou een serie muurschilderingen een optie zijn. Door het maken van een reeks die inhoudelijk en thematisch met elkaar is verbonden, worden mensen uitgenodigd om de buurt verder te verkennen. Muurschilderingen zijn populair, toegankelijk en aansprekend. Ze creëren herkenbaarheid voor zowel de oude als nieuwe bewoners van de Dapperbuurt. Bij elk van de blokken visualiseert een muurschildering een onderdeel van de superdiversiteit. De kunstwerken vieren het unieke karakter van de Dapperbuurt.

Verschillende muren in de Dapperbuurt bieden ruimte voor een muurschildering. Ook vanuit verschillende organisaties in de buurt, is de wens voor een schildering geuit. Bijvoorbeeld door HAVO De Hof, gevestigd in de vroegere locatie van de Reinwardtacademie.

Gezien De Dapperbuurt geen beschermd stadsgezicht is en de meeste panden aan de Dappermarkt in de jaren 70 en 80 zijn gebouwd, biedt dit mogelijkheden voor het realiseren van een reeks schilderingen op panden - mits toestemming van de pandeigenaren - omdat er geen limitaties gelden vanuit monumentaliteit. Veel vastgoed is in de Dapperbuurt eigendom van woningcorporaties. Zij moeten zelf akkoord geven op het gebruik van hun gevels, maar dat geldt ook voor 70% van de huurders. In het geval van een combinatie van huur- en koopwoningen, moet ook de VvE met een meerderheid instemmen.

Aan de noordzijde van de straat zijn panden veelal in bezit van Lieven de Key, ten zuiden van de Eerste van Swinden juist van Ymere. Ook bij hen zijn ideeën voor muurschilderingen geopperd, concreet voor een muur aan het Dapperplein, op de hoek met de Tweede van Swindenstraat. Met Ymere is een eerste contact gelegd, hoewel de corporatie open staat voor een gesprek zijn er geen concrete toezeggingen gedaan.

Muurschilderingen nemen de laatste jaren toe in populariteit. Tegelijkertijd verliest het daarmee ook zijn authenticiteit. In het voorjaar van 2025 publiceerde Het Parool een artikel met bijdragen van onder andere het Stadscuratorium dat onderschrijft dat de kunstvorm die ooit als vandalisme werd gezien, nu wordt omarmd door beleidsmakers om een buurt op te fleuren. Bij het opdracht geven voor een serie muurschilderingen moet inhoudelijke gelaagdheid, authenticiteit en lef leidend zijn. Bijvoorbeeld door te werken met ervaren muralisten en niet (enkel) met vormgevers en illustratoren.

Een belangrijk nadeel van dit scenario is niet alleen dat uitvoering afhankelijk is van de toestemming van woningcorporaties, huurders en/of pandeigenaren. De gemeente neemt op dit moment geen muurschilderingen in beheer. Beheer van de kunstwerken zal dus, zoals ook het Stadscuratorium adviseert, per schildering moeten worden georganiseerd.

Kunst-entrees

In verschillende oriënterende gesprekken wordt het idee van kunst-entrees benoemd. De associaties met toegangspoorten zoals we deze kennen van diverse Chinatowns over de wereld en met kunstwerken zoals op Albert Cuyp roepen positieve gevoelens op. Bovendien kunnen de kunst-entrees bepaalde locaties markeren. Zo kunnen de uiteinden van de Dappermarkt, de minst aantrekkelijke gebieden voor marktkooplui, extra aandacht krijgen. En zo kunnen de ‘vleugels’ van de markt, de Eerste van Swindenstraat, meer verbonden worden met de Dapperstraat.

Bij het selecteren van locaties is de aanwezigheid van concurrerende kunst van invloed. Werk moet een aanvulling vormen op de openbare ruimte en geen competitie vormen met bestaande werken. Daarnaast moeten de werken een markerende en monumentale kwaliteit hebben. Herkenbaarheid (zowel van het werk als de inhoudelijke thematiek en referenties) zijn uitgangspunten om mee te geven aan een kunstenaar. Ook is het goed om na te denken over samenhang in curatie. Bij het plaatsen van meerdere objecten is het raadzaam om te werken met één kunstenaar of juist inhoudelijke verbinding tussen de verschillende objecten.

Als ‘entree’ van de Dapperbuurt kunnen vier locaties worden gehanteerd:

- Entree Noord; Mauritskade en de Dapperstraat
- Entree Zuid: Wijttenbachstraat en Dapperstraat
- Entree West: Linnaeusstraat en de Eerste van Swindenstraat
- Entree Oost: waar de Eerste van Swindenstraat de Pontanusweg kruist

Entree Noord: Op de hoek van Dapperstraat en de Mauritskade komen mensen vanuit Centrum de Dapperbuurt in. Voor hen is dit het begin van de Dappermarkt. De dönerzaak zorgt hier voor veel aanloop, maar de rest van de markt is aan deze kant mager. Vaak vallen hier de gaten in de bezetting.

In het water staat een kunstwerk van Steffen Maas ter ere van JC Bloem. Twee emaille bordjes staan aan de Singelgracht met de naam van de dichter die het sonnet *De Dapperstraat* schreef. Het kunstwerk zal aan veel mensen voorbij gaan, aangezien het gelegen is aan de andere zijde van de rijbaan. Een fragment uit het sonnet is aangebracht op de hoek van de Commelinstraat en de Dapperstraat.

Entree Zuid: De kruising Dapperstraat en Wijttenbachstraat is de zuidelijke entree van de Dapperbuurt. Direct tegenover de middelbare school Havo de Hof in de voormalige Reinwardt Academie. Ook hier rafelt de markt. Met name op minder drukke dagen, zoals maandag of dinsdag, en met slecht weer vallen hier de gaten in de bezetting.

Aan deze kant van de Dapperbuurt zit op een aantal woonblokken het kunstwerk *Dapperburen* van Dorette Evers. Zij fotografeerde in 2009 en 2010 mensen uit 18 verschillende huishoudens in de buurt en verwerkte die beelden tot silhouetten.

Entree West: De recent verbrede Eerste van Swindenstraat vormt de westelijke entree naar de Dapperbuurt. Door het creëren van eenrichtingsweg en het verminderen van het aantal parkeerplekken is de stoep verbreed. Hiermee is een aantrekkelijke winkelstraat gemaakt.

Tegenover deze entree ligt het Oosterpark, waar direct naast de ingang het kunsthek zich bevindt. Deze vitrines bieden ruimte voor wisselende tentoonstellingen die worden gecureerd door Dorette Evers. Naast het park ligt het Wereldmuseum. Met hen wordt er vanuit de gemeente en ondernemers gewerkt aan tijdelijke fotografietentoonstellingen in de openbare ruimte.

Entree Oost: Waar de Eerste van Swindenstraat de Pontanusstraat kruist, en overgaat in de Javastraat, is de oostelijke entree van de buurt. Veel mensen komen via de spooronderdoorgang of vanaf het Muiderpoortstation. Beide locaties zijn weinig geschikt voor nieuw werk: in de spooronderdoorgang realiseerde stadsdeel Oost in 2022 Samen Zijn Wij Oost van Enzo Pérès-Labourdette. Rondom het Muiderpoortstation vindt komende jaren gebiedsontwikkeling plaats waardoor kunst wellicht op korte termijn plaats moet maken. Het talud langs de Pontanusstraat zal komende jaren worden aangepakt waarmee ook deze locatie weinig passend lijkt.

SELECTIEPROCES

In het kunstproject moeten een aantal belangrijke beslissingen worden genomen. Denk aan het kiezen voor een uitvoeringstechniek en locatie op basis van dit document, het selecteren van kunstenaars of besluiten welke schets uitgevoerd wordt tot het uiteindelijke kunstwerk. Op die beslismomenten betrekken we verschillende partijen: van bewoners en bezoekers tot stakeholders en organisaties.

We stellen een commissie samen die gedurende het kunstproject groeit. Per beslismoment voegen we mensen toe of winnen we nieuwe adviezen in. Daarmee zoeken we naar de juiste expertise op het juiste moment. Bovendien behouden we kennis uit eerdere vergaderingen voor volgende selectiemomenten. De hieronder genoemde besluiten staan nader beschreven in het participatieplan:

1. Uitvoeringstechniek en locatie: december ‘25 - januari ‘26
2. Selectie kunstenaars: april ‘26
3. Van schets naar uitvoering: augustus - september ‘26

PARTICIPATIE

In de Dapperbuurt is veel onderzoek gedaan, geparticipeerd en geïnformeerd rondom verandering aan de markt, openbare ruimte en winkelpanden.Bewoners zijn dus veel benaderd. Uit de onderzoeken en verslagen van participatieve activiteiten die wij inzagen, en die ten grondslag liggen aan dit plan van aanpak, lag de nadruk op stedelijke inrichting en economische analyse van het gebied.

In de aanloop naar een nieuw kunstwerk liggen er kansen voor een participatief traject waarin de focus wordt verlegd naar identiteit van bewoners, lokale ondernemers en bezoekers van het gebied. Door de aandacht te richten op het distilleren en vatten van deze identiteit en het overdragen hiervan naar een kunstenaar moet het kunstwerk representatief zijn voor en onderdeel worden van het DNA van de Dapperbuurt.

In de uitwerking van de participatie volgen we de adviezen uit het stuk De Stad als Canvas van het Stadscuratorium. Daarin benadrukken zij het belang om symbolische of oppervlakkige participatie te vermijden. Door met bewoners en ondernemers in gesprek te gaan over thema's of inspiratie, en niet over vorm, inhoud of kunstenaar, worden zij op een betekenisvolle manier betrokken.

In het bijgevoegde participatieplan wordt uitgebreid beschreven welke vormen van participatie we toepassen en op welke momenten.

DOELGROEPEN

De superdiversiteit van de Dapperbuurt maakt het noodzakelijk om buitengewoon scherp te zijn in het selecteren van de doelgroepen voor de participatieve activiteiten. Om voor iedereen een gevoel van gedeeld eigenaarschap te creëren moet er voldoende representatie zijn van verschillende groepen uit de buurt, waaronder:

- Kinderen, jongeren, leerlingen en scholieren van HAVO de Hof en OBS de Dapper
- Bezoekers van lokale maatschappelijke organisaties, zoals Stichting Jungle, Dynamo en Stichting Prachtvrouw
- Oude én nieuwe marktkooplieden
- Oude én nieuwe ondernemers

- Bewoners met een huurwoning én bewoners met een koopwoning

STADSCURATORIUM

Tijdens het spreekuur van het Stadscuratorium in december is het project Kunst in de Dapperbuurt besproken. In dit gesprek stond de vraag centraal welke rol het Stadscuratorium in het proces aanneemt. Daarnaast is gepolst of zij feedback hebben op het proces zelf.
Daarin heeft het Stadscuratorium aangegeven geen rol voor zichzelf te zien als lid van een selectiecommissie. Zij geven aan een advies uit te brengen als de schetsontwerpen gereed zijn. Wanneer dat zover is, leggen we deze voor aan het Stadscuratorium als onderdeel van een officiële adviesaanvraag. Bij een positieve beoordeling is het mogelijk om een aanvraag in te dienen bij het Amsterdamse Fonds voor de Kunsten voor co-financiering. Bovendien kan het uiteindelijke kunstwerk dan worden opgenomen in het beheerareaal van de gemeente Amsterdam.

Verder gaf het Stadscuratorium aan veel vertrouwen te hebben in het voorgestelde proces en de wijze waarop bewoners in participatieve activiteiten en een bewonerspanel worden betrokken. Wel gaven ze aan dat bewoners die deelnemen in het bewonerspanel moeten worden vergoed voor hun tijd. Daarmee blijft er ruimte voor verschillende perspectieven en geluiden in deze fase van de participatie.

TIJDLIJN

Plan van aanpak - november / december 2025
In november 2025 stelt Kunstmest een Plan van Aanpak op (dit document) met een verkenning van locaties, participatieplan en selectieprocedure. Voor de verschillende locaties en uitvoeringstechnieken stellen we een beknopte raming op.

Kunstmest stelt in samenspraak met de beleidsadviseur en gebiedsmakelaar een selectiecommissie samen met daarin vertegenwoordiging uit de buurt en culturele experts. Zij brengen over het Plan van Aanpak een eerste advies uit.

Besluit nemen over locatie en uitvoeringstechniek - januari 2026
Het Plan van Aanpak omvat verschillende locaties en uitvoeringstechnieken. Er moet een besluit genomen worden over deze onderwerpen. De portefeuillehouder Kunst en Cultuur maakt op basis van dit Plan van Aanpak en de adviezen van de selectiecommissie en ambtelijke organisatie een keuze voor de beoogde uitvoeringstechnieken en locaties.

Dit bestuursbesluit geldt tevens als go/no-go moment. Het proces wordt aan de portefeuillehouder voorgelegd en met de keuze voor locatie en uitvoeringstechniek wordt tevens akkoord gegeven op het verdere proces tot de schetsontwerpontwerpfase.

Buurtparticipatie - februari - april 2026
In samenwerking met een derde partij/persoon organiseert Kunstmest participatieve activiteiten in de Dapperbuurt. Het doel van deze activiteiten is een nauwer begrip van de lokale identiteit krijgen. De resultaten worden onderdeel van de kunstenaarsbriefing.

Opstellen uitgangspunten kunstwerk en makers - februari - april 2026
De gekozen locatie(s) worden nader geanalyseerd en Kunstmest schrijft een briefing met daarin technische en inhoudelijke eisen voor het kunstwerk. Daarnaast stelt Kunstmest een longlist op met, afhankelijk van het gekozen scenario, 8-15 kunstenaars die passen bij de opdracht.

Selectieprocedure - april - mei 2026
Deze commissie komt afhankelijk van de besluitvormingsprocedure hierboven ten minste één keer bijeen. De selectiecommissie brengt een longlist terug naar drie kunstenaars die een schetsontwerp maken.

Schetsontwerpfase - mei - juli 2026
In mei verlenen we drie kunstenaars een opdracht om een schetsontwerp te vervaardigen. Zij werken tot en met juli aan hun ontwerpen.

De opdrachtverlening wordt bestuurlijk bekrachtigd. Dit bestuursbesluit geldt tevens als het go/no-go moment voor een vervolg van het project, tot aan de opdrachtverlening voor een definitief ontwerp.

Selectie schetsontwerp & aanvang aanvullende fondsenwerving - augustus 2026
De schetsontwerpen worden digitaal en fysiek in de buurt gepresenteerd. Door middel van een selectieprocedure kunnen bewoners, ondernemers en bezoekers van de Dapperbuurt hun mening over de schetsen delen. De selectie wordt gemaakt door de selectiecommissie en een bewonerspanel, waarbij de meningen opgehaald tijdens participatie meegenomen worden in de besluitvorming.

In deze fase leggen we de schetsontwerpen tevens voor aan het Stadscuratorium. Hun positieve advies is essentieel voor het aanvragen van subsidies en voor het opnemen van het werk in het beheerareaal van de gemeente.

Aan de hand van het geselecteerde schetsontwerp vangt de aanvullende fondsenwerving aan. Kunstmest bereidt aanvragen voor die kunnen worden ingediend bij geschikte fondsen.

Definitief ontwerp - september - november 2026
In september verleent het stadsdeel een opdracht voor de uitwerking van een schets naar definitief ontwerp. Hierbij kan de kunstenaar gebruik maken van externe technische expertise van een bouwtechnisch constructeur en/of (verf)technisch adviseur.

De opdrachtverlening wordt bestuurlijk bekrachtigd. Dit bestuursbesluit geldt tevens als het laatste go/no-go moment voor de afronding van het project.

Aanvraag vergunningen - november 2026
Op basis van het definitief ontwerp en constructief rapport vraagt de kunstenaar een aanvraag voor een omgevingsvergunning aan. Eventuele vergunningen of meldingen bij GVB of spoor

worden tijdig aangevraagd door de kunstenaar met begeleiding van Kunstmest.

Productie en uitvoering - februari - mei 2027
Na verlening van de benodigde vergunningen krijgt de kunstenaar de opdracht om het kunstwerk te gaan produceren.

Plaatsing en oplevering - juni 2027
Het kunstwerk wordt geplaatst. Kunstmest bereidt formele oplevering en beheeroverdracht voor.

Raming

Deze ramingen zijn een schatting van de kosten voor elk van de beschreven varianten. Bij het maken van deze ramingen hebben we een aantal aannames gemaakt:

- **Variant 1**: Eén groot element op het Dapperplein, of vier kleine elementen verspreid over de Dappermarkt.
- **Variant 2**: Zes muurschilderingen verspreid over de Dappermarkt, waarbij uitvoering van deel van de schilderingen wordt gedaan door kunstenaars zelf en een deel door een derde partij.
- **Variant 3**: Drie kunst-entrees, aan de noord, west en zuidkant van de Dapperbuurt. In het geval van twee kunst-entrees (noord/zuid) dalen de kosten naar ongeveer 200.000. Uitvoeringskosten zijn sterk afhankelijk van schaal van het werk.

RAMING VARIANT 1: INTERACTIEF ELEMENT			
	begroot	bevestigd	te financieren
Participatie	€ 11.780	€ 11.780	€ 0
Selectie longlist -> shortlist	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Honorarium drie schetsontwerpen	€ 9.000	€ 9.000	€ 0
Selectie definitief kunstwerk	€ 2.250	€ 2.250	€ 0
Honorarium uitwerking definitief ontwerp	€ 25.000	€ 0	€ 25.000
Uitvoeringsbudget	€ 125.000	€ 0	€ 125.000
Legeskosten (schatting)	€ 3.305	€ 0	€ 3.305
Projectleiding intern en extern tot en met DO	€ 15.075	€ 15.075	€ 0
Projectleiding intern en extern uitvoering, plaatsing, oplevering	€ 7.538	€ 0	€ 7.538
Constructief en technisch advies	€ 2.500	€ 2.500	€ 0
Grondwerk en plaatsing	€ 10.000	€ 0	€ 10.000
optioneel: besluitvorming door selectiecommissie	*€ 2.000*	*€ 0*	*€ 2.000*
Totaal	**€ 214.447**	**€ 41.605**	**€ 172.842**

RAMING VARIANT 2: ZES MUURSCHILDERINGEN			
	begroot	bevestigd	te financieren
Participatie	€ 11.780	€ 11.780	€ 0
Selectie longlist -> shortlist	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Honorarium 10 schetsontwerpen	€ 15.000	€ 9.000	€ 6.000
Selectie definitief kunstwerk	€ 2.250	€ 2.250	€ 0
Honorarium + uitvoering zes muurschilderingen	€ 210.000	€ 0	€ 210.000
Projectleiding intern en extern tot en met DO	€ 15.075	€ 15.075	€ 0
Projectleiding intern en extern, overeenkomsten, uitvoering, oplevering	€ 10.050	€ 0	€ 10.050
Technisch advies	€ 1.500	€ 2.500	-€ 1.000
Inhuur materialen en hoogwerkers	€ 15.000	€ 0	€ 15.000
optioneel: besluitvorming door selectiecommissie	*€ 2.000*	*€ 0*	*€ 2.000*
Totaal	**€ 283.655**	**€ 41.605**	**€ 242.050**

RAMING VARIANT 3: DRIE KUNST-ENTREES			
	begroot	bevestigd	te financieren
Participatie	€ 11.780	€ 11.780	€ 0
Selectie longlist -> shortlist	€ 1.000	€ 1.000	€ 0
Honorarium drie schetsontwerpen	€ 9.000	€ 9.000	€ 0
Selectie definitief kunstwerk	€ 2.250	€ 2.250	€ 0
Honorarium uitwerking definitief ontwerp	€ 27.500	€ 0	€ 27.500
Uitvoeringsbudget	€ 165.000	€ 0	€ 165.000
Legeskosten (schatting)	€ 5.447	€ 0	€ 5.447
Projectleiding intern en extern tot en met DO	€ 15.075	€ 15.075	€ 0
Projectleiding intern en extern uitvoering, plaatsing, oplevering	€ 8.543	€ 0	€ 8.543
Constructief en technisch advies	€ 2.500	€ 2.500	€ 0
Grondwerk en plaatsing	€ 13.200	€ 0	€ 13.200
optioneel: besluitvorming door selectiecommissie	*€ 2.000*	*€ 0*	*€ 2.000*
Totaal	**€ 263.294**	**€ 41.605**	**€ 221.689**

contact@kunstmest.consulting
www.kunstmest.consulting